

Diakonian tutkimuksen seuran perustaminen ja sen varhaisvaiheet

Helsingin Tuomiokirkon tapuliin kokoontui 11. huhtikuuta 2002 kello 18 seuraava 33:n hengen joukko perustamaan Diakonian tutkimuksen seura: Stefan Djupsjöbacka, Antti Elenius, Raili Gothóni, Kai Henttonen, Riitta Hiedanpää, Paula Hillukkala, Mika Ikkala, Eila Jantunen, Sakari Kainulainen, Kaarlo Kalliala, Jouko Karjalainen, Jyrki Knuutila, Esko Koskenvesa, Hannu Kotila, Kalle Kuusimäki, Mikko Lahtinen, Kari Latvus, Pekka Launonen, Mikko Malkavaara, Yngvill Martola, Anne Maria Maunuksela, Hannu Mustakallio, Sina Pasanen, Terttu Pohjolainen, Raija Pyykkö, Maarja Pätsi, Katja Rask, Esko Ryökäs, Marjaana Seppänen, Tuulikki Toikkanen, Helena Tuominen, Leena Vanne ja Juhani Veikkola.

Tässä joukossa huomio kiinnittyi diakonia-alalla harvinaiseen miesenemistöön. Uutta seura oli perustamassa 18 miestä ja 15 naista. Perustamiskokouksen osallistujaluettelossa kunkin nimen yhteydessä mainitaan osallistujien taustayhteisöt. Diakonia-ammattikorkeakoulua (Diak) sanoi edustavansa kaksitoista, muita ammattikorkeakouluja kolme, yliopistoja neljä, sosiaalialan osaamiskeskusta yksi, Stakesia yksi, Diakoniatyöntekijöiden liittoa kaksi, tuomiokapituleja kaksi, kirkkohallitusta yksi, Kirkkopalveluja yksi sekä seurakuntia ja seurakuntayhtymiä kuusi.

Perustamiskokous oli valmisteltu. Pöytäkirjassa käytetään nimitystä ”seuran ideoijat” henkilöistä, jotka olivat kutsuneet kokouksen koolle ja tehneet valmistelutöitä. Näiden ideoijien kutsusta professori Esko Koskenvesa asettui avaamaan kokousta ja toimimaan sen puheenjohtajana. Kokouksen sihteeriäsi valittiin Sakari Kainulainen Diakista.

Ensimmäisen puheenvuoron käytti ideoijista keskeisin, Diakin yliopettaja Kai Henttonen. Hänen alustuksensa koski seurain perustamisen historiaa ja tarvetta. Hän kuvaili perustamiseen tähdännyttä toimintaa Lahden ammattikorkeakoulussa ja korosti vallinneen yhteiskunnallisen tilanteen haasteita diakonian tutkimukselle. Henttonen esitti, että seurain hallitukseen tulisi mahdollisimman kattava edustus eri alojen edustajista. Aloiksi hän nimesi teologian, diakonian opetuksen, käytännön diakoniatyön ja yhteiskuntatieteet.

Kokouksen ideoijat olivat kutsuneet Leppävaaran seurakunnan diakoniatyöntekijän Anne Maria Maunukselan sekä Tampereen yliopistossa toimivan filosofian dosentin ja yliopistonlehtorin Mikko Lahtisen alustamaan diakonian tutkimuksen merkityksestä. Maunuksela korosti tutkimuksen tarvetta diakonian identiteetin selvittämisen sekä diakonian työikäntöjen kannalta. Hän toivoi, että Diakonian tutkimuksen seura voisi olla virvoittava keskustelufoorumi. Lahtinen keskittyi esityksessään pohtimaan seurain ja tieteellisen seurain käsitettä, jota hän peilasi etenkin kansalaisyhteiskuntaan ja vuorovaikutukseen. Aristotelesta lainaten, Lahtisen mukaan seurain tulevaisuus lepäsi ”suurisieluisuuden” varassa.

Paikalla olijat päättivät yksimielisesti perustaa Diakonian tutkimuksen seurain. Sen ensimmäisen hallituksen valinta toteutettiin kirjallisilla äänestyslipuilla. Hallitukseen saattoi ehdottaa sekä paikalla olleita että poissaolevia, jos oli tiedossa heidän suostumuksensa tehtävään.

Hallitukseen ehdotettiin seuraavia: Stefan Djupsjöbacka, Raili Gothóni, Kai Henttonen, Paula Hillukkala, Sakari Kainulainen, Jouko Karjalainen, Mikko Lahtinen, Kari Latvus, Mikko Malkavaara, Anne Maria Maunuksela, Hannu Mustakallio, Terttu Pojolainen, Raija Pyykkö, Irene Roivainen, Esko Ryökäs, Marjaana Seppänen. Heistä valittiin Gothóni, Henttonen, Hillukkala, Kainulainen, Karjalainen, Lahtinen, Latvus, Malkavaara ja Maunuksela. Hallitukseen valituista seurain puheenjohtajaksi tehtiin vain yksi ehdotus. Diakin yksikönjohtaja, dosentti Mikko Malkavaara valittiin tehtävään yksimielisesti (DTS [Diakonian tutkimuksen seura], 2002a).

Suunnitelmat suomalaisesta diakoniatieteestä

Alkutyö Diakonian tutkimuksen seuran perustamiseksi oli tehty Lahden ammattikorkeakoulun yhteydessä toimineessa Lahden diakonian instituutissa. Lahden ammattikorkeakoulu oli saanut kokeiluluvan jo ensimmäisten ammattikorkeakoulujen joukossa vuonna 1991, ja Lahden diakoniaopisto oli liittynyt kokonaisuuteen. Alkuaikojen suomalaisen ammattikorkeakoululinjausten mukaisesti se oli pyrkinyt tiukasti pitämään kiinni omintakeisuudesta. Lahden diakonian instituutti huolehti Lahden ammattikorkeakoulun diakonia-alan opetuksesta ja tutkimuksesta. Se haki omaa teoriapohjaa ja loi vahvaa kansainvälistä yhteistyötä. Lahden perinne oli viipurilaisessa diakonissakoulutuksessa. Diakonissat ovat sairaanhoitajia, ja sairaanhoidon tiedepohjaista kehitystä ohjaamaan oli muotoutunut 1970-luvun lopulta lahtien uusi tieteenala, hoitotiede. Sen vahva edustaja, Åbo Akademin professori Katie Eriksson, seurasi ja tuki hoitotiedepohjaisen diakonisojen peruskoulutuksen kehittämistä ja ehdotti, että Lahden ammattikorkeakoulun diakonian koulutusohjelman pääaineeksi tulee kehittää diakoniatiede (Malkavaara, 2018:10).

Suomessa diakoniatiede oli uusi asia, mutta Saksassa sitä oli jo kehitetty. Lahdessa aloitettiin yliopistoyhteistyö Åbo Akademin ja Helsingin yliopiston teologisen tiedekunnan kanssa ja lisäksi kiinteä kehittämis- ja opettamis-yhteistyö Tampereen yliopiston filosofian opettajien Juha Varton ja Mikko Lahtisen kanssa. Heidät löysi Lahteen opettamaan Kai Henttonen, joka vastasi filosofian opetuksesta Lahdessa. Ajatus päästä kehittämään kokonaista uutta tieteenalaa kiehtoi filosofeja.

Lahden diakonian instituutti järjesti 1990-luvulla kolme kansainvälistä seminaaria tai konferenssia, joilla tähdättiin diakoniatieteen kehittämiseen. Ensimmäinen järjestettiin jo vuonna 1994, ja toinen, jonka otsikko oli ”Diakonian viisaus, voima ja inspiiraatio eurooppalaisella tasolla” vuonna 1996, ja vuonna 1999 jo sitäkin laajapohjaisempi ja isompi ”Spiritus – Lux – Caritas, International Congress in Diaconia”. Yhteistyötä tehtiin etenkin saksalaisten katolisen Freiburgin yliopiston Caritas-tieteen laitoksen ja Heidelbergin yliopiston teologisen tiedekunnan diakoniatieteen instituutin kanssa.

Lahdessa meni tuohon aikaan lujaa ja lahtelaisilla oli intoa. Pieni yksikkö oli silloin tunnetuin suomalainen diakonia-alan kouluttaja Keski-Euroopassa. Hyvin rakennetun suhdeverkoston avulla Lahden diakonian instituutilla oli

kysyntää, ja se pääsi edustamaan suomalaista diakoniaa yhteisissä eurooppalaisissa hankkeissa.

Suomalaisen diakoniatieteen ensimmäisen laajan perustelun ja oppikirjan kirjoitti Kai Henttonen. Vuonna 1997 ilmestyi teos *Voiko sen tehdä toisinkin? Diakoniatieteen lähtökohdat ja valinnat*. Yli 300-sivuinen teos oli luonteeltaan urauurtava (Malkavaara, 2018:11).

Helmikuussa 2000 Lahden diakonian instituutissa pidetyssä seminaarisessa ”Diakoniatieteen perustaa rakentamassa” Diakonia-ammattikorkeakoulun silloinen lehtori, teologian tohtori Kari Kopperi otti kriittisen kannan diakoniatieteen ideaan. Hän totesi, että diakoniatieteellä ei ollut omaa metodologiaa, vaan se joutui käyttämään eri tieteenalojen menetelmiä. Yksinkertaisesti sanottuna, ei kannattanut käyttää voimavaroja pienen sateenvarjotieteenalan synnyttämiseen. Siksikään se ei ollut järkevää, että synnyttäjänä oli ammattikorkeakoulu, jonka tehtävään perustutkimus ei määritelmän mukaan kuulu puhumattakaan uuden tieteenalan luomisesta.

Vuosituhatosen vaihteessa Kai Henttonen siirtyi Diakonia-ammattikorkeakouluun, ja Lahden diakonissalaitos liittyi myös Diakin omistajien joukkoon muutamaksi vuodeksi. Halu kehittää diakoniatiedettä oli kuitenkin yksi lähtökohta siinä uuden diakonian tutkimukseen keskittyvän seuran valmistelutyössä, johon Kai Henttonen ryhtyi uudessa tehtävässään Diakin määräämisenä diakonian yliopettajana. Hän kokosi valmistelijoiden joukon, ja niin huhtikuussa 2002 pidettiin Diakonian tutkimuksen seuran perustava kokous (Malkavaara, 2018:11–12).

Uuden vastaperustetun seuran hallituksen keskeisiä asioita olivat luonnollisesti perustamiskokouksessa hyväksytyjen sääntöjen tarkistaminen ja niiden rekisteröiminen, seuran jäsenyyden määrittäminen ja jäsenmaksuasiat. Toimintasuunnitelmaa varten hallitus luonnosteli ajatuksia seuran tehtävistä ja luonteesta. Ainutlaatuisuustekijöikseen se näki tutkimuksen ja käytännön yhdistymisen, monitieteisyyden ja laaja-alaisuuden. Se halusi pitää esillä ja kehittää diakonian tutkimusta järjestämällä tilaisuuksia, julkaisutoiminnalla sekä luomalla ja ylläpitämällä kansainvälisiä yhteyksiä. Heti alussa puhuttiin julkaisujen ohella teema- vuosista, nettisivuista, rekistereistä, matkoista ja jäsenten palveluista.

Toiminnallisesti tärkeä päätös oli aloittaa Diakonian tutkimuksen päivän nimellä pidettyjen tapahtumien traditio jo vuonna 2002. Ensimmäinen niistä kutsuttiin koolle Diakonia-ammattikorkeakoulun Järvenpään yksikköön perjantaina 11.10.2002 (DTS, 2002b).

Diakonia ja sen tutkiminen

Ensimmäisen diakonian tutkimuksen päivän avasi Mikko Malkavaaran linjapuhe, jonka otsikko oli ”Diakonia ja sen tutkiminen”. Korostin siinä, että yksinkertaisin tapa lähestyä diakonian tutkimusta oli diakonian professio, siis ammattimainen ja organisoitu diakoniatyö, mutta diakonia ei tullut tällä kuitenkaan kokonaan määritellyksi. Diakonia ei tyhjentynyt vain diakoniatyöhön, vaan se on asenne, aate, liike ja tehtävä.

Asenteena diakonia on kristityn käyttäytymistä lähimmäisen hyväksi, palvelumielen käytännöllistä toteutumista. Diakonia on uskon näkymistä toimintana. Aatteena diakonia on jäsentynyt ajatussuunta, joka pyrkii vaikuttamaan heikommassa asemassa olevien oloihin sekä etsii väliinputoajia ja marginaaleihin joutuneita. Liikkeenä diakonia on kristillisen uskon motivoimien ihmisten yhteistyötä tässä samassa tarkoituksessa. Ehkä tällaisessa maassa ja kulttuurissa, jossa kristillisellä uskolla on perinteisesti ollut vahva ja yhdenmukaistava vaikutus moraaliin, tapoihin ja muuhun käyttäytymiseen, eräänlaista diakonista asennetta ja diakonian ilmenemistä voisi hakea aina sieltä, missä toimitaan altruistisesti, toisen hyvää etsien.

Diakonian peruseetos oli avun toimittamista perille missä sitä tarvitaan. Diakonian kohde määrittyi tarpeesta käsin, ja siksi diakonia oli jatkuvassa muutostilassa. Viimeaikainen yhteiskunnallinen murros, jota oli väitetty hii-piväksi ja kahtia jakavaksi, oli muuttanut ammattimaista diakoniatyötä.

Diakonian oli sanottu löytäneen itsensä, sen oli väitetty ”diakonistuneen”, diakoniaorganisaation joustavuutta ja muutoskykyä oli korostettu, diakonian oli sanottu tulleen lähemmäksi sosiaalityötä ja verkostoituneen yhteistyökumppaneiden kanssa ja kehittäneen työtapojaan. Diakonia oli myös muuttunut projektimaisemmaksi, se oli entistä avoimempi yhteistyökumppani, yhteiskunnallistunut ja politisoitunut. Sen oli sanottu löytäneen itsensä ja ”diakonistuneen”. Diakoniaorganisaation joustavuutta ja muutoskykyä oli korostettu ja sen oli sanottu tulleen lähemmäksi sosiaalityötä, verkostoituneen yhteistyökumppaneiden kanssa ja kehittäneen työtapojaan. Diakonia oli myös muuttunut projektimaisemmaksi, se oli entistä avoimempi yhteistyökumppani, yhteiskunnallistunut ja politisoitunut. Diakonian oli sanottu edustavan vasemmistolaisuvan kirkon eturintamaa. Oli myös huomautettu, että diakoniatyö ja diakoniatyöntekijät olivat joutuneet kirkon diakonisen vastuun kantajiksi kirkon puolesta ilman, että diakonistuminen tai yhteiskunnallistu-

minen näkyisi muualla kuin diakoniatyössä ja kirkon johdon juhlapuheissa ja kannanotoissa.

Puheessani 20 vuotta sitten totesin, että diakoniaa kohtaan oli tunnettu lisääntyvää kiinnostusta. Yhteiskunnalliset vaikuttajat olivat ilmaisseet havaintojaan muutoksista kirkon piirissä. Tällä he olivat tarkoittaneet diakoniaa ja kirkon diakonisia ja yhteiskunnallisia kannanottoja. Eri alojen tutkijat olivat lisääntyvästi kiinnittäneet huomionsa diakoniaan. Tämä oli ollut nähtävissä varsinkin historioitsijoiden, yhteiskuntatieteilijöiden ja hoitotieteen edustajien piirissä. Teologian alueella kiinnostus diakoniaa kohtaan ei ollut heikentynyt. Diakoniaa koskevia tutkimuksia oli ilmestynyt eksegetiikan, kirkkohistorian, systemaattisen teologian ja käytännöllisen teologian piirissä. Diakin muodostuminen oli luonnollisesti vahvistanut diakonia-alan koulutuksen ja tutkimuksen kehittymistä. Oma alueensa oli ollut sosiaalipoliitikkojen, sosiaalipolitiikan tutkijoiden ja diakonian vaikuttajien yhteistyö eri foorumeilla, esimerkiksi kirkon Nälkäryhmässä.

Diakonian merkityksen kasvu näytti olevan kansainvälinen ilmiö. Muutos ei johtunut vain yhteiskunnallisista tekijöistä, vaan vahva muutostrendi diakoniseen suuntaan oli tapahtumassa myös kirkon teologiassa kotimaassa ja kansainvälisesti. Puheessani hälyttäväksi totesin lähinnä sen, että diakoniatyöntekijöiden piirissä tehtyjen barometrien mukaan suomalaisissa seurakunnissa ei työyhteisöjen tasolla ollut tapahtunut mitään merkittäviä muutoksia.

Näistä ystävä diakonian tutkimus kiinnosti ja diakonian tutkimuksesta kiinnostuneet päättivät perustaa Diakonian tutkimuksen seuran. Korostin, että tämä uusi suomalainen tieteellinen seura eroaisi yhdessä suhteessa useimmista muista. Perinteisesti tieteelliset seurukset Suomessa olivat koonneet tieteenalansa asiantuntijoita ja harrastajia yhteen. Diakonian ystävät asettivat kunnianhimoiseksi tavoitteeksi, että pitäisi synnyttää monitieteinen, diakoniaa ilmiöpohjaisesti tarkasteleva tieteellinen seura. Laaja-alaisuus, monitieteisyys ja ilmiölähtöisyys eli diakoniaailmiön tutkimus olivat tämän seuran tavoitteita.

Puheessani siteerasin piispa Ilkka Kantolaa, joka oli muutamia viikkoja aikaisemmin todennut diakonian tutkimuksella olevan seuraavat neljä erityistehtävää: 1) unohdettujen ihmisten elämäntodellisuuden havainnointi, 2) auttamis- ja tukijärjestelmien kriittinen arviointi, 3) yhteiskunnan aate- ja asennemuutosten seuraaminen sekä 4) diakonian teologinen tutkiminen. Näistä hän piti tärkeimpänä ensimmäistä eli unohdettujen elämäntodellisuuden ha-

vainnointia. Oli selvää näyttöä siitä, että diakoniatyöntekijöiden hallussa oli runsaasti ”hiljaista” tai ”toista tietoa” elämän todellisuudesta. Tutkimuksen ja käytännön diakoniatyössä tapahtuvan arjen havainnoinnin yhteistyö oli vaikeuksien keskellä elävien ihmisten kannalta tärkeää.

Lainasin suoraan Ilkka Kantolan sanoja, jotka hän lausui Diakin syyskauden avajaisissa vuonna 2002:

Diakoninen tutkimusote on sitä oikeampi, mitä vähemmän tutkimuksen harjoittajia voidaan syyttää elitismistä. Mitä vähemmän tutkijat saavat osakseen kunniaa ja kiitosta, sitä todennäköisemmin he ovat keskellä unohdettujen ihmisten arkea, siellä jossain roskalaatikoiden ja nurin käännettyjen veneiden tienoilla ihmiselämää havainnoidessaan. Unohdettujen pariin etsiytyminen voi merkitä sitä, että tutkija itsekin alkaa tuntea itsensä orvoksi ja unohdetuksi. Mutta juuri silloin hän saattaa tehdä kaikkein arvokkaampia tutkimuksellisia löytöjä ja oivalluksia, jotka palvelevat diakonisen toiminnan kehittämistyötä radikaalilla tavalla. Kun diakoniatyö lähestyy yhteiskuntaa ja arkielämää sellaisenaan, täytyy diakonisen tutkimuksen kohdalla olla aivan samoin. Diakonisen tutkimuksen kohteena on tämä arkimaailma sellaisena kuin se on meitä vastapäätä.

Diakonisella tutkimuksella on erityispiirteitä sekä lähestymistavassaan että siinä, miten se rajaa tutkimuskohteensa. Diakonian katse kantaa sinne, minne muut eivät uskalla katsoa ja diakonia kysyy asioita, joita muut eivät uskalla kysyä. Diakonian ja diakonian tutkimuksen vastassa on arki. Karu, ikävä ja monesti vastenmielinenkin todellisuus on diakonian jokapäiväistä leipää. Päätin linjapuheeni toteamalla, että diakonia ja diakonian tutkimus toimii, jotta elämä ei olisi kaikille yhtä kivuliasta ja jotta me yksilöinä ja yhteiskuntana oppisimme toimimaan lähimmäistemme parhaaksi (Malkavaara, 2002).

Samassa ensimmäisessä Diakonian tutkimuksen päivässä järjestettiin paneelikeskustelu aiheesta ”Mitä diakonian tutkimus on?” Sen puheenjohtajana toimi dosentti Raili Gothóni Diakista, paneelissa professori Jaana Hallamaa Helsingin yliopiston teologisesta tiedekunnasta, dosentti Mikko Lahtinen Tampereen yliopistosta, diakoniasihtööri Kari Mäkisalo Kouvolan seurakunnasta, yliassistentti Irene Roivainen Tampereen yliopistosta ja yksikön johtaja Marjaana Seppänen tutkimus- ja kehittämiskeskus Palmeniasta.

Tästä keskustelusta ei liene tallella dokumentoitua kirjausta. Paikalla olleena muistan kuitenkin, että keskustelu sai kärjekkään sävyn, kun Mikko Lahtinen vei sitä kohti diakoniatieteen linjaamista. Hänellä oli takanaan paljon teoreettista työtä, useita konferensseja ja valmistautumista niihin, siis kymmeniä tai satoja työtunteja diakoniatieteestä. Toiset tunsivat teemaa vähemmän, jotkut kuuluivat aiheesta vasta nyt, jotkut taas olivat tulleet paikalle ärsytettyinä vastustamaan erityistä uutta tiedettä. Vastustajat käyttivät lähinnä samoja argumentteja kuin Kari Kopperi pari vuotta aikaisemmin: diakoniatieteellä ei ollut omaa metodologiaa, vaan se joutui käyttämään eri tieteenalojen menetelmiä. Ei kannattanut käyttää voimavaroja pienen ja epäselvän tieteenalan synnyttämiseen, oli parempi koota voimia ja eri tieteitä ja tieteenharjoittajia diakonia-ilmion tutkimiseen.

Tilaisuudessa pidettiin myös kolme esitelmää: teologian tohtori ja kirkon diakonian ja yhteiskuntatyön Juhani Veikkola puhui kirkon diakoniastrategiasta ja tutkimuksen haasteista, professori Paavo Kettunen Joensuun yliopistosta esitelmöi teorian ja käytännön välisestä jännitteestä diakoniatutkimuksen haasteena ja valtiotieteen tohtori Susanna Hyväri Diakista diakonian kohteesta. Tilaisuudessa pidettiin myös sekä alku- että päätöshartaudet, joista edellisen piti dosentti Kari Latvus Diakista, jälkimmäisen Kirkon koulutuskeskuksen johtaja Simo Peura (DTS, 2002c, 2002d).

Toimintalinjojen hakemista

Ensimmäisen vuoden pöytäkirjoissa näkyy jo muiden kiinnostusta uutta seura kohtaan. Verkostoitumaan pyrkiviä olivat esimerkiksi Sosiaalipoliittinen yhdistys ja Oulun diakonissalaitos. Ensimmäiseen toimintasuunnitelmaansa seura merkitsi kolme päätavoitetta: toiminnan suuntaviivojen hahmottamisen, toimintatapojen vakiintumisen ja jäsenmäärän vahvistamisen. Seura aikoi koota tietoja askettäin julkaistuista ja tekeillä olevista diakoniaa käsittelevistä ja sivuavista tutkimuksista, joista se aikoi antaa tietoa jäsenkirjeessään ja muissa omissa julkaisuissaan.

Vaikka julkaisuutoiminta oli vielä lapsenkengissä, kahdessa asiassa oli voimaa jo heti alussa. Seura piti kiinni linjasta, että jäsenistölle tarjotaan mahdollisuus diakonian tutkimuksesta keskusteluun ja kohtaamiseen. Toimintasuunnitelmassa vuodelle 2003 kerrottiin, että toinen Diakonian tutkimuksen päivä järjestettäisiin Järvenpäässä 10.10.2003 teemalla ”Diakonia ja arjen analyysi”.

Seura korosti tapahtuman profilia samaan aikaan omaleimaisena, koska se oli moniammatillinen ja monitieteinen, mutta samalla tyypillisenä tieteellisen seuran konferenssina. Toinen tärkeä linja tulevaisuuteen oli pyrkimys hakea niin pian kuin mahdollista jäsenyyttä Tieteellisten seurojen valtuuskunnassa, joka oli asettanut jäsenyyden ehdoksi yhden kokonaisen vakiintuneen toimintavuoden (DTS, 2003a).

Oman julkaisutoiminnan luomiseksi esitettiin useita vaihtoehtoja. Ehdotettiin Diakonia-lehden sisarjulkaisua, jossa käsiteltäisiin samoja teemoja kuin Diakonia-lehdessä, mutta tutkimuksellisia tai tieteellisiä versioina. Esitettiin voimien yhdistämistä Lahden Diakonian instituutin kanssa ja Anno Domini -aikakauskirjan pelastamista. Kolmas ajatus oli tehdä yhteistyötä Diakonialaitosten liiton kanssa ja synnyttää uusi aikakauskirja, joka voisi olla myös Anno Dominin jatkaaja. Tästä käytiin keskustelua Oulun Diakonissalaitoksen aloitteesta. Neljäs ajatus oli perustaa oma tieteellinen aikakauslehti. Kesäkuussa 2003 sovittiin, että mihinkään ei ryhdytä ennen kuin eri tahojen kanssa on neuvoteltu riittävästi ja tiedetään kokonaiskuva (DTS, 2003b).¹

Diakonian tutkimuksen seuralla oli aito pyrkimys olla yhteydessä jäsenistöön. Diakonian tutkimuksen päivän ohella mahdollisuuden tähän tarjosivat vuosikokoukset, johon haluttiin tuoda kiinnostavaa ohjelmaa diakonia-ilmioistä tai sen liepeiltä. Kevään 2003 vuosikokouksessa kuultiin kaksi esitystä, Mikko Malkavaara esitteli kastilaitoksen merkitystä ja kastisyrjinnän voimaa Intiassa. Olin ollut juuri konferenssimatkalla Intiassa. Esitelmä kuvasi dalitien arjen karuutta, mutta myös kastilaitoksen murttamisen mahdollisuuksia.

Vuosikokouksesitelmän ”Kirkko ja nykyajan eettiset kannanotot” piti saman nimisen kirjan juuri julkaissut Kirkon tutkimuskeskuksen tutkija, teologian tohtori Maarit Hytönen (Hytönen, 2003). Hän käsitteli eri teemoja kuten ympäristökysymyksiä, biodiversiteettiä, eläinten oikeuksia, lääketieteen etiikkaa, elämänilmiöiden markkinoitumista, perhe- ja seksuaalietiikkaa, työttömyyttä ja ylivelkaantumista. Diakonia painottui ongelmista kärsivien hoitamiseen. Ylisukupolvisuuden kierteen katkaiseminen oli tärkeää. Muutoksen esitelmöitsijä näki siinä, että 1900-luvun alkupuolella Raamattu oli ollut kirkolle ja kirkossa hyvän elämän ohje, mutta viime vuosikymmeninä oli alettu painottaa luonnollista moraalilakia, mikä tarkoitti avoimempaa ja keskustelempaa otetta (DTS, 2003c).

Diakonia ja arjen analyysi

Toisessa Diakonian tutkimuksen päivässä 10.10.2003 Järvenpäässä esitelmät pitivät dosentti Pirkko-Liisa Rauhala teemasta Arki tutkimuksen kohteena ja dosentti Kari Latvus Arjen analyysi diakoniassa. Esitelmien jälkeen työskentely jakautui kolmeen ryhmään. Teemasta Diakonia ja arjen havainnointi työryhmää veti tutkija Jouko Karjalainen Stakesista, ryhmää Nainen ja diakonia kv-suunnittelija Irja Askola Diakista ja aiheesta Diakonia kansalaistoimintana dosentti Esko Ryökäs Joensuun yliopistosta (DTS, 2003d).

Puheenjohtajan avaussanoissani totesin, miten arki kuvataan yleensä väriiltään harmaaksi ja muuten ankeaksi ja ikäväksi. Arjella oli myös piirre, joka sai kysymään, oliko se ollenkaan diakonian sukulaiskäsite. Arki on nimittäin luonteeltaan yleistä ja koskee kaikkia. Jokaisen elämästä suurin osa on sellaista, jota luonnehditaan arkipäiväiseksi. Arki ei jätä sivuun ketään.

Jos arjen määrittelee yleiseksi, tavanomaiseksi ja kaikkia koskettavaksi, se tulee lähemmäksi suomalaisen sosiaalipolitiikan kuin diakonian lähestymistapaa. Hyvinvointiyhteiskuntamme yksi lähtökohta on universaalisuus. Sen mukaan kaikki saavat palveluja, mutta kaikki myös maksavat. Tämä sosiaalipolitiikan perusidea on ollut keskeinen yhteiskunnallisen integraation tae.

Diakonian lähtökohta on toinen. Diakonialle on vakiintunut määritelmä, jonka mukaan diakonian tarkoituksena on ”kristilliseen rakkauteen perustuva avun antaminen erityisesti niille, joiden hätä on suurin ja joita ei muulla tavoin auteta”. Diakonia ei perustu näkemykseen avun ja palveluiden universaalisuudesta vaan niiden kohdennukseen heikoimmille. Keskeinen kysymys onkin, kuka tai kuinka diakonia määrittelee sen, missä hätä on suurin ja miten apu kohdentuu. Ei ole epäilystä siitä, ettei diakoniatyössä toimivilla olisi käytettävissään runsaasti havaintoihin perustuvaa ”hiljaista tietoa”. Diakonia-työntekijät ovat arjen asiantuntijoita ja myös analytikoita.

Diakonia perustuu siis ajatukselle, jonka mukaan avun tarvitsijat tulee arvioida yhä uudelleen. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että näin määriteltynä diakonia voi toimia lähinnä vain silloin, jos sen rinnalla on universaali, lakisääteiset palvelut kaikille tarjoava malli, jolle diakonia toimii täydentävänä ja jatkuvasti uusia väliinputoajia ja muita asiakasryhmiä sekä uudenlaisia toimintamuotoja esiin tuovana voimana ja yhteistyökumppanina. Diakonia on määritelmänsä mukaan jatkuvasti toimintamuotojaan ja painopisteitään tarkistavaa ja muut-

tuvaa, etsivää, avun tarpeita arvioivaa ja analysoivaa. Kaikkea arkisesta diakoniatyöstä tämä ei kerro. Tosiasiassa diakonia voi usein olla myös staattista ja vakiintunutta, siinä mielessä arkista ja vähän tylsää. Silti se ei vähennä diakoniatyössä toimivien kykyä nähdä arjen ääniä (Malkavaara, 2003b).

Keskustelu diakoniatieteestä sammuu

Seuran nettisivut saatiin nopeasti kuntoon, mistä annettiin kiitos seuran sihteeriille Sakari Kainulaiselle. Elokuussa 2003 oli saatu tietää, että seura oli merkitty yhdistysrekisteriin numerolla 187397 ja että sen säännöt oli pienin muutoksin vahvistettu (DTS, 2003d, 2003e). Toiminta alkoi siten vakiintua.

Vuoden 2004 vuosikokouksesitelmän pitäjäksi pyydettiin kirkon diakonian ja yhteiskuntatyön uutta johtajaa Heikki Hiilamoa. Aiheeksi toivottiin joko diakoniatutkimuksen painopisteitä tai kirkon roolia hyvinvointiyhteiskunnan puolustajana. Hiilamon esitelmä käsitteli kirkkoa, hyvinvointivaltiota ja tutkimusta (DTS, 2004f).

Diakoniatutkimuksen päivää suunniteltiin taas Järvenpään lokakuulle 2004. Hallituksen keskustelusta kirjattiin tutkimuksen päivän teemaksi ainakin vallankäyttöä ja diakoniaa, torjuttuja, heitteille jätettyjä ja väkivaltaa. Eri-alaisten tutkimusteemojen kehittäminen oli hallitseva piirre alkuaikeiden hallitusten kokouksissa (DTS, 2004e).

Ensimmäistä isoa takaiskua Diakoniatutkimuksen seuralle merkitsi, kun Mikko Lahtinen erosi hallituksen jäsenyydestä kesken kauden joulukuussa 2003. Hän sanoi eron johtuvan oman diakoniatutkimuksensa eroavuudesta suhteessa seurassa vallitseviin käsityksiin. Yhdeksi syyksi eroon hän mainitsi myös seuran pääkaupunkikeskeisyyden (Lahtinen, 2003). Pääsy liittyi kuitenkin ilmeisesti diakoniatieteeseen ja siihen liittyneisiin erimielisyyksiin.

Mikko Lahtinen oli pitänyt Lahdessa Anno Domini – Diakoniatieteen vuosikirjan julkistamistilaisuudessa 16.12.2003 esitelmän aiheesta ”Diakoniatieteen erityisyys” (Lahtinen, 2003), joka oli myös vuosikirjan teema. Esitelmänsä alussa Lahtinen totesi, että kun ”Suomeen perustettiin pari vuotta sitten Diakoniatutkimuksen seura, niin perustajien enemmistön häveliään kannan mukaan oli parempi tyytyä diakoniatutkimukseen kuin tavoitella diakoniatiedettä. Näkemyksen tueksi ei kuitenkaan alettu etsiä teoreettisia perusteluja.”

Lahtinen kertoi useissa yhteyksissä esittäneensä, että diakoniatieteen erityisyyden tulee perustua muuhun kuin sen tutkimuskohteeseen.² Diakonialla oli omaperäisiä kokemuksia ja diakoniatieteellä saattoi olla menetelmiä, näkökulmia ja intressejä, joissa voisi olla erityistä laatua, joka tarjoaisi aineksia diakoniatieteen oman identiteetin rakennustyöhön. Lahtinen kertoi, että hänen vakuuttuneisuutensa diakoniatieteen tarpeellisuudesta perustui pessimistiseen käsitykseen, joka hänelle oli muodostunut olemassa olevien tieteenalojen, esimerkiksi teologian ja sosiaalitieteiden, harjoittajien kyvystä ja halusta eritellä ja tarkastella diakonian käytäntöjä. He eivät aseta kysymystä diakonian erityisyydestä, eikä heidän tarvitsekaan, koska heille riittävät heidän omien tieteenalojensa kysymyksenasettelut.

Diakoniatieteen erityisyyden tuli perustua diakoniatieteen omaan erityiseen näkökulmaan todellisuuteen. Tällöin diakoniatieteellisen tutkimuksen ei tarvinnut rajoittua pelkästään niin sanotun diakonian tutkimiseen, vaan tutkimus voi kohdistua mihin tahansa inhimillisessä todellisuudessa, totesi Mikko Lahtinen (2003).

Mikko Lahtisen ero seururan hallituksesta oli harmillinen asia ja epäonnistuminen. Toisaalta silloinen hallitus myös yhtenäistyi. Ei ollut enää kahta linjaa, vaan seura vei eteenpäin sen vuosikokouksissa päätettyä ymmärrystä seururan tehtävästä. Oikeastaan kysymys diakoniatieteestä unohtui pitkiksi ajoiksi. Kenties nyt voisi olla aika ruveta tarkastelemaan sitä uudelleen.

Diakonian määritteleminen

Diakonian tutkimuksen seururan vuosikokouksen avauspuheessa 17.3.2004 seururan puheenjohtajana uskaltauduin tarttumaan jo kysymykseen diakonian, ei vain diakoniatutkimuksen määrittelemisestä.

Lähdin liikkeelle siitä, että suomalainen diakonia on sitoutunut ”aarnisalolaiseen” diakonian määritelmään, jonka mukaan diakonian tulee kohdistua sinne, missä hätä on suurin ja mihin muu apu ei ulotu. Totesin, että tämä määritelmä on löydettävissä kirkon asiakirjoista kirkkojärjestyksestä alkaen ja sen mukaisesti on koulutettu diakoniatyöntekijät vuosikymmenten ajan.

Otto Aarnisalo opetti kirkkoa ja sen diakoniaa etsimään hädän äärimmäistä päätä. Hän oli havainnut, että kurjuuden keskellä jonkun asiat olivat vieläkin kurjemmin. Aarnisalalon pysyviä ansioita monien muiden ohella oli kehitysvammaisten löytäminen hädänalaisesta ja ihmisarvoa syvästi loukkaavasta tilastaan.

Mutta mitä viestitti ”aarnisalolainen” diakoniamääritelmä? Mitä tekee sen mukaisesti orientoituvia diakonia? Ainakin se ohjautuu tai sen tulisi ohjautua marginaaleihin. Suurimman hädän kuten kaikkien superlatiivien arvioiminen on toki aina uskallettua, mutta likiarvojen pohjaltakin toimittaessa määritelmä vie etsimään heikoimmassa asemassa olevia ja tekemään diakonisen valinnan heidän puolestaan. Vapautuksen teologian iskulause köyhien ensisijaisuudesta on lähellä tätä ajatusta. Määritelmänsä mukaan toimiessaan diakonian on siis jatkuvasti analysoitava aikaa ja yhteiskuntaa ja tehtävä koko ajan ratkaisuja siitä, kenelle diakonisen avun on kohdistuttava.

Rinnastin diakonisen valinnan journalistiseen valintaan ja kysyin, oliko diakoninen valinta periaate, joka on yhtä paljon riippuvainen tilanteesta ja sen ratkaisijasta. Diakonian aarnisalolainen määritelmä pakotti diakoniatyön, myös sen mukaan orientoituvan yksittäisen diakoniatyöntekijän, arvioimaan jatkuvasti avun kohteen tilanteen vakavuutta ja peilaamaan sitä koko yhteiskuntaan.

Tällainen orientaatio pakotti diakonian auttamaan sekä jatkuvaan yhteiskunta-analyysiin ja vapaapalokuntamaiseen työotteeseen: sen mukaan diakonian on koko ajan tarkistettava kohteitansa ja työtapojansa. Diakonia oli nopeaa, välitöntä ja hyvin tarveharkintaista, samalla myös subjektiivista. Sen lähtökohtana on autettavan tarve, mutta ratkaisun teki diakoniatyöntekijä henkilökohtaisen näkemyksensä, oman diakonisen valintansa perusteella.

Pohdin, edellyttikö tällainen näkemys aina jonkin toisen tahon, joka kantaa ensisijaisen vastuun vaikeuksissa olevista ihmisistä ja heidän sosiaalisten ongelmiansa ratkaisemisesta. Näin ajatellen diakonian tehtävänä olisi kulkea marginaaleissa ja katvealueissa sekä herätellä lähinnä yhteiskunnalliset auttajat huomaamaan, millaisia avun tarpeita onkaan. Yli sata vuotta vanha suomalaisen diakonian määritelmä oli syntynyt aikana, jolloin yhtenäisiä auttamisjärjestelmiä ei ollut. Ihmisten apu perustui vapaaehtoisuuteen ja valistuneeseen hyväntahtoisuuteen. Hyvinvointivaltion mallia ei ollut. Siihen se oli kuitenkin sopeutunut hämmästyttävän hyvin. Hyvin vähän oli kuitenkin keskusteltu diakonian uudelleen määrittelemisen tarpeesta (Malkavaara, 2004).

Diakonian tutkimus -aikakauskirjan perustaminen

Kohta vuoden 2004 vuosikokouksen jälkeen alkoi tapahtua. Vain viisi päivää sen jälkeen hallituksen jäsen Kari Latvus julkaisi laatimansa muistion, jolle

hän oli antanut nimen Diakonian tutkimuksen seuran julkaisut. Hän tote-
si, että Diakonian tutkimuksen seuran vuosikokous oli päättänyt vahvistaa
julkaisutoimintaansa ja että vuodelle 2004 oli asetettu tavoite luoda verkko-
julkaisu. Sen perusteella hän esitti ensimmäisen julkaisuunittelman seuran
oman tieteellisen aikakauskirjan toteuttamiseksi (Latvus, 2004).

Vuosikokouksen jälkeisessä ensimmäisessä hallituksen kokouksessa Kari
Latvukselle yhdessä Jouko Karjalaisen kanssa annettiin valtuutus tehdä tar-
kempi suunnitelma ja lähteä viemään hanketta eteenpäin (DTS, 2004g). Seu-
raavassa kokouksessaan toukokuun alussa seuran hallitus teki jo Latvuksen ja
Karjalaisen valmistelun pohjalta tärkeän päätöksen aikakauskirjan, Diakonian
tutkimuksen, perustamisesta (DTS, 2004h).

Kesäkuussa 2004 uuden aikakauskirja toimitukseen oli jo nimetty päätoi-
mittajaksi Kari Latvus sekä toimitukseen Anne-Birgitta Yeung, Raija Pyykkö
ja Jouko Karjalainen. Aikakauskirja halusi akateemista tukevuutta taakseen,
ja siksi se kutsui toimitusneuvostonsa yliopettaja Kai Henttosen, dosentti
Heikki Hiilamon, tutkimusprofessori Sakari Hännisen, professori Paavo Ket-
tusen, professori Heikki Kotilan, diakoni Anne Maria Maunukselan, dosentti
Irene Roivaisen ja dosentti Juho Saaren. Toimitusneuvoston puheenjohtajaksi
oli kutsuttu dosentti Mikko Malkavaara. Kari Latvus esitteli suunnitelmaa
hallitukselle 15.6.2004. Samalla päätettiin jo aikakauskirjan ja seuran verkko-
sivuista ja niiden graafisesta ilmeestä (DTS, 2004i).

Joulukuussa 2003 Diakonian tutkimuksen seura teki päätöksen jättää ha-
kemuksensa Tieteellisten seurojen valtuuskunnan jäseneksi heti kun se on
mahdollista (DTS, 2003f). Hakemus jätettiin syksyllä 2004 (DTS, 2004c).
Suomen Akatemiasta haettiin vuoden 2004 lopussa avustusta, jota jaetaan
tieteellisten seurojen toiminnalle. Hakemukseen suhtauduttiin toiveikkaasti
vielä tammikuussa 2005 (DTS, 2005). Suomen Akatemiasta tuli kuitenkin
päätös 11.2.2005, että Diakonian tutkimuksen seura ei ollut saanut rahoitusta
(Toikka, 2005). Pian tämän jälkeen huhtikuussa 2005 Tieteellisten seurain
valtuuskunta ilmoitti, ettei seura ollut riittävän vakiintunut ja taloudellisesti
itsenäinen eikä sen hakemusta hyväksytty (Korppi-Tommola, 2005).

Tilanne oli lievästi ristiriitainen. Seura oli jo aloittanut tieteellisenä jul-
kaisijana, mutta tieteellisten seurojen yhteisö piti sitä vielä tulokkaana, jonka
piti osoittaa laatunsa ja toimintansa vakaus, mutta se piti tehdä omalla riskillä.

Uuden aikakauskirjan pienimuotoinen julkistamistilaisuus pidettiin 14.
joulukuuta 2004. Pöytäkirjan mukaan paikalla oli heterogeeninen joukko,

mitä se sitten tarkoittaneekin, yhteensä parikymmentä henkeä. Olennaista oli, että vasta ilmestyneen aikakauskirjan ensimmäistä painettua numeroa ihasteltiin. Aikakauskirja haluttiin alusta lähtien tehdä verkkojulkaisuksi ja nimenomaan open access -periaatteella. Perinteinen painettu versio oli kuitenkin myös arvostettu, mutta pysyvinä puheenaiheina olivat sekä sen painamisesta että lähettämisestä koituvat kustannukset (DTS, 2005).

Tavallaan ei ollut ihme, että diakonian ammatillinen kenttä otti uuden seuran nopeasti omakseen. Se toi selvästi uutta näkökulmaa, ja täysin vapaaehtois pohjalta toimiva diakonia-alan tutkimusyhteisö sai osakseen ihailua ja kunnioitusta. Jo syksyllä 2003 Diakonian tutkimuksen seura kutsuttiin toteuttamaan ohjelmaa kirkon diakoniapäiville Poriin syksyllä 2004 (DTS, 2003).

Poriin myös menttiin. Kokemukset tapahtumasta ja seuran siellä toteuttamasta toritapahtumasta olivat hyvät. Paikalla oli noin sata tutkimuksesta kiinnostunutta. Tuomisina Porista kerrottiin, että tarvittaisiin uutta tutkimusta diakonian rajattomuudesta.

Porin kokemusten jälkeen Diakonian tutkimuksen seura sai syksyllä 2004 kutsun tulla toteuttamaan tutkimuksellista kanavaa Helsingissä järjestettäville Diakoniatyöntekijöiden päiville syyskuussa 2005. Keskeisen järjestelyvastuun otti seuran sihteeri Anne Birgitta Yeung. Valmistelujen keskellä keksittiin ajatus ruveta toteuttamaan diakoniatyöntekijöille suunnattua kyselytutkimusta. Muutamia vuosia aikaisemmin Kirkkopalvelujen piirissä oli tehty pienimuotoisia diakoniabarometreja, mutta sellaisille ei ollut tiedossa jatkoa. Seura päätti ryhtyä perinteen jatkajaksi, ja niin alkoi työ ensimmäisen diakonian tutkimuksen seuran toteuttaman diakoniabarometrin hyväksi (DTS, 2004a, 2004b, 2004c). Diakoniabarometreista tuli sitten tärkeä perinne.

Helsingissä 12.–13.9.2005 järjestettyyn tapahtumaan Valoa kaupungin varjoissa Diakonian tutkimuksen seura tuotti ja toteutti kanavan nimeltä Diakonia hyvinvointivaltion puolustajana. Sitä mainostettiin päivien tiedotuksessa seuraavasti:

Spotissa pohditaan tutkimuksellisten alustusten ja keskustelunavausten jälkeen yhdessä mm. sitä, kuinka kirkko on hyvinvointivaltion vastustuksen jälkeen liittynyt sen tukijoihin ja keskeisiin peräänkuuluttajiin. Mitkä todella ovat kirkon diakoniatyön odotukset ja suhde hyvinvointivaltioon tai -yhteiskuntaan tänään? Mikä ylipäättänsä on hyvinvointivaltion tulevaisuus? Kuinka tämä vaikuttaa diakoniatyön rooliin, odotuksiin, painei-

siin ja identiteettiin? Mikä on diakonian tehtävä tänään? Tervetuloa provosoitumaan, provosoimaan – keskustelemaan ja pohtimaan!

Tapahtuma koettiin onnistuneeksi. Diakoniatyöntekijät olivat kiinnostuneita heistä itsestään tehdystä tutkimuksesta. Luultavasti diakoniabarometrin tulokset jättivät hieman varjoon tapahtuman otsikon mukaiset painotukset hyvinvointivaltiosta.

Kolmessa vuodessa Diakonian tutkimuksen seura oli päässyt nousukiihtoon ja alkoi olla jo merkkejä vakiintumisesta. Joitakin isoja asioita odotti vielä toteuttamistaan. Jo marraskuussa 2004 seuran hallituksessa keskusteltiin ensimmäistä kertaa kansainvälisen diakoniatutkimuksen konferenssin järjestämisestä. Seura oli innostunut ajatuksesta ja halusi olla mukana, mutta päävastuuta tapahtuman järjestelyistä se ei voinut katsoa ottaa kantaakseen (DTS, 2004d).

Tapahtuma kuitenkin järjestettiin. Vastuun otti Diakonia-ammattikorkeakoulu ja nimenomaan sen Järvenpään yksikkö. Ensimmäinen diakoniatutkimuksen kansainvälinen konferenssi järjestettiin Järvenpäässä syyskuussa 2006. Siitä alkoi traditio, joka on jatkunut Oslolla 2008, Heidelbergissä 2010, Prahassa 2012, Tukholmassa 2014, Helsingissä 2016, Berliinissä 2018 ja digitaalisesti 2020.

Sama prosessi johti myös kansainvälisen diakoniatutkimuksen seuran ReDin, (*The International Society for the Research and Study of Diaconia and Christian Social Practice*) perustamiseen vuonna 2010. Seuran kotipaikaksi tuli Helsinki, sen pankkisuhteet luotiin Helsingissä ja sen säännöt rakennettiin noudattaen Diakonian tutkimuksen seuran sääntöjä. Näistä irrottauduttiin vasta vuonna 2018 Berliinissä, jolloin seuran kotipaikka muuttui Brysseliksi.

Jo vuoden 2005 toimintasuunnitelmassa oli oman opinnäytetyöpalkinnon perustaminen. Siitä lähtien vuosittain Diakonian tutkimuksen päivässä on annettu Sivellin-palkinto erityisen innovatiiviselle tai muuten tärkeälle diakonian tutkimukseen liittyvälle opinnäytetyölle tai gradulle. Vuonna 2005 laadittu kriteeristö on kestänyt hyvin aikaa.

Vuonna 2005 tehtiin myös päätös siirtää Diakonian tutkimuksen päivä pois Järvenpäästä. Tieteiden talosta Helsingin Kruununhaassa tuli vuosikausiksi vakiintunut tapahtuman pitopaikka. Vuodesta 2019 alkaen päivä on järjestetty Diakonia-ammattikorkeakoulun tiloissa ja verkossa yhdessä samana

vuonna perustetun Uskonnon, katsomuksen ja kasvatuksen tutkimusseuran kanssa nimellä Diakonian ja kasvatuksen tutkimuksen päivä.

Vuonna 2005 ilmestyi jo kaksi Diakonian tutkimus -aikakauskirjan numeroa. Tämä ilmestymisrytmi vakiintui vallitsevaksi paria poikkeusta lukuun ottamatta, jolloin on ilmestynyt kolme numeroa.

Erityisen merkittävää Diakonian tutkimuksen seuralle ja sen linjalle tieteellisenä seurana on ollut tutkimuksen ja teoreettisen pohdinnan sekä käytännön diakoniatyön ja monimuotoisen diakonia-ilmion praksiksen liittyminen yhteen. Muuan tärkeä seikka tässä liittyy oivallukseen, jossa tehtiin sopimus ammattiyhdistysten, Diakoniatyöntekijöiden liiton ja Suomen Kirkon Pappisliiton kanssa siitä, että kuulumalla liittoon jäsen voi kuulua myös Diakonian tutkimuksen seuraan. Tällä ratkaisulla oli erityinen merkitys Diakonian tutkimus -aikakauskirjalle, mutta myös tutkimuksen liittymiselle käytännön työhön.

Seurasta tuli Tieteellisen seurain valtuuskunnan jäsen ja se on suurimman osan 20-vuotista taivaltaan nauttinut valtionapua tiedekustantajana. Samalla se voi olla ylpeä laadukkaasta aikakauskirjastaan, jonka vertaisarvioidut artikkelit ovat olleet pohjana monille väitöskirjoille, mutta jossa on käyty myös hyvää keskustelua ja jonka kirja-arvioita odotetaan.

Ehkä voi pitää pienenä ihmeenä, että suhteellisen pienellä diakonia-alalla on oma tieteellinen seura, joka on virkeä ja joka kuuluu suomalaisten tieteellisten seurojen joukossa vähintään keskisuurten joukkoon ja joka on kahdessa vuosikymmenessä täysin vakiinnuttanut toimintansa.

Kirjoitus perustuu Diakonian tutkimuksen seuran vuosikokousesitelmään 6.4.2022

Alaviitteet

- 1 Sisältää kirjeenvaihdon Mikko Malkavaaran ja Raija Iksen välillä 18.6.2003.
- 2 Lahtinen viittasi tässä artikkelinsa Tyvestä puuhun mutta latvaan saakka – ehdotuksia suomalaisen diakoniatieteen kehittämiseksi. Anno Domini – Diakoniatieteen vuosikirja 2001, 42–59.

Lähteet ja kirjallisuus

Painamattomat lähteet

- DTS. (2002a). Pöytäkirja: Diakonian tutkimuksen seuran perustamiskokous 11.4.2002. Hallituksen kokousten pöytäkirjat 2002–2005. Diakonian tutkimuksen seuran arkisto, Helsingin yliopisto, Teologinen tiedekunta.
- DTS. (2002b). Pöytäkirja: Diakonian tutkimuksen seuran hallitus 22.5.2002. Diakonian tutkimuksen seuran arkisto, Helsingin yliopisto, Teologinen tiedekunta.
- DTS. (2002c). Pöytäkirja: Diakonian tutkimuksen seuran hallitus 19.8.2002. Diakonian tutkimuksen seuran arkisto, Helsingin yliopisto, Teologinen tiedekunta.
- DTS. (2002d). Diakonian tutkimuksen päivän ohjelma 11.10.2002.
- DTS. (2003a). Toimintasuunnitelma. Diakonian tutkimuksen seuran toimintasuunnitelmat 2003–2005, Diakonian tutkimuksen seuran arkisto, Helsingin yliopisto, Teologinen tiedekunta.
- DTS. (2003b). Pöytäkirja: Diakonian tutkimuksen seuran hallitus 11.6.2003. Diakonian tutkimuksen seuran arkisto, Helsingin yliopisto, Teologinen tiedekunta.
- DTS. (2003c). Jäsentiedote 18.6.2003.
- DTS. (2003d). Diakonian tutkimuksen päivän ohjelma 10.10.2003.
- DTS. (2003e). Asialista. Diakonian tutkimuksen seuran hallitus 19.8.2003.
- DTS. (2003f). Pöytäkirja. Diakonian tutkimuksen seuran hallitus 4.12.2003.
- DTS. (2004a). Toimintakertomus. Diakonian tutkimuksen seuran arkisto, Helsingin yliopisto, Teologinen tiedekunta.
- DTS. (2004b). Hallitus 8.9.2004.
- DTS. (2004c). Pöytäkirjat. 6.10.2004.
- DTS. (2004d). Pöytäkirja. Diakonian tutkimuksen seuran hallitus 30.11.2004.
- DTS. (2004e). Pöytäkirja. Diakonian tutkimuksen seuran hallitus. 4.12.2003.
- DTS. (2004f). Pöytäkirja: Vuosikokous 17.3.2004.
- DTS. (2004g). Pöytäkirja: Diakonian tutkimuksen seuran hallitus 29.3.2004.
- DTS. (2004h). Pöytäkirja: Diakonian tutkimuksen seuran hallitus 4.5.2004.
- DTS. (2004i). Pöytäkirja. Diakonian tutkimuksen seuran hallitus 15.6.2004.
- DTS. (2004j). Pöytäkirja. Diakonian tutkimuksen seuran hallitus 6.10.2004.
- DTS. (2005). Pöytäkirja: Diakonian tutkimuksen seuran hallitus 18.1.2005.
- A. Korppi-Tommola (2005). Aura Korppi-Tommolan kirje Mikko Malkavaaralle 12.4.2005. Diakonian tutkimuksen seuran arkisto.
- Lahtinen, M. (2003). Puhe. Anno Domini – Diakoniatieteen vuosikirja 2003:n julkistamistilaisuus, Lahti 16.12.2003.
- Lahtinen, M. (2003). Mikko Lahtinen DTS:n hallitukselle 19.12.2003. Diakonian tutkimuksen seuran arkisto, Helsingin yliopisto, Teologinen tiedekunta.
- Latvus, K. (2004). Muistio. 22.3.2004. Diakonian tutkimuksen seuran arkisto, Helsingin yliopisto, Teologinen tiedekunta.
- Malkavaara, M. (2002). Diakonian tutkimuksen päivän avauspuhe 11.10.2002, Järvenpää. Tekijän hallussa.
- Malkavaara, M. (2003b). Kirjoittajan henkilökohtaiset muistiinpanot Diakonian tutkimuksen seuran hallituksen kokouksesta 11.6.2003.
- Malkavaara, M. (2003b). Diakonian tutkimuksen päivän avauspuhe 10.10.2003, Järvenpää. Tekijän hallussa.
- Malkavaara, M. (2004). Avauspuhe: Diakonian määrittelmät, Diakonian tutkimuksen seuran vuosikokous 17.3.2004. Tekijän hallussa.
- Toikka, M.-L. (2005). Kirje Marja-Liisa Toikalta Mikko Malkavaaralle 11.2.2005. Diakonian tutkimuksen seuran arkisto.

Kirjallisuus

- Henttonen, K. (1997). *Voiko sen tehdä toisinkin? Diakoniatiiteen lähtökohdat ja valinnat*. Lahti: Lahden ammattikorkeakoulu.
- Hytönen, M. (2003). *Kirkko ja nykyajan eettiset kannanotot*. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- Lahtinen, M. (2001). Tyvestä puuhun mutta latvaan saakka – ehdotuksia suomalaisen diakoniatiiteen kehittämiseksi. – M. Lahtinen & T. Toikkanen (toim.), *Anno Domini – Diakoniatiiteen vuosikirja 2001*, 42–59.
- Lahtinen, M. & Toikkanen T. (Toim.) *Anno Domini 2003: Diakoniatiiteen vuosikirja*. Lahti: Lahden Diakoniasäätiö, Lahden diakonian instituutti.
- Malkavaara, M. (2018). Kai Henttonen – diakoniatyön kirittäjä ja kriitikko. – M. Malkavaara (toim.), *Pöydintää oikeasta, väärästä ja diakoniasta*. Kai Henttosen juhlaKirja, Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu, 8–14.